

Наталія Коломийчук

к. е. н., доцент кафедри фінансів ім. С. І. Юрія,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

ФІНАНСОВИЙ ПАТРІОТИЗМ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

Російська агресія викликала хвилю патріотизму, яка сколихнула всю Україну. Самоорганізація громадянського суспільства, відданість і героїзм пересічних українців, військовослужбовців та добровольців стали одними з визначальних факторів, що дозволять зупинити агресора.

В умовах прямих загроз національній (у тому числі й фінансовій) безпеці України з'явився новий, надзвичайно важливий різновид добродійної складової фінансової культури, яку дослідники називають «фінансовим патріотизмом». Він являє собою не лише здійснення фінансових внесків у підтримку оборони країни, а й активну участь у фінансових та економічних процесах, спрямованих на підтримку національної безпеки. Умови військового стану накладають особливі вимоги до фінансової підтримки. Свідоме використання фінансових ресурсів громадян може сприяти зміцненню обороноздатності та військової потужності країни в цей складний період

Безперечно, мейнстримом сьогодення став небачений досі у світі абсолютний фінансовий патріотизм переважної частини вітчизняного бізнесу та багатьох українців. Найбільш яскраво та очевидно його демонструє статистика розмірів благодійних коштів, які спрямовані на фінансування Збройних Сил України.

Станом на 1 листопада 2023 року залишок коштів на спецрахунку, який Національний банк відкрив для підтримки сил оборони 24 лютого 2022 року, становить майже 1,3 млрд грн. За минулий місяць на спецрахунок надійшло понад 232 млн грн. Усього з початку війни на спецрахунок надійшло понад 31 млрд грн в еквіваленті. Кошти перераховували як громадяни та підприємства України, так і міжнародна спільнота (зокрема зі США, Великобританії, Німеччини, Швеції, Фінляндії, Польщі, Швейцарії, Норвегії, Австралії, Франції, Канади, Болгарії, Гонконгу та ще багатьох країн світу). З-за кордону в іноземній валюті (долари США, євро, фунти, канадські долари, китайські женьміньбі, японські ени, швейцарські франки, польські злоті, австралійські долари) надійшло майже 12,5 млрд грн в еквіваленті. Загалом з початку війни зі спецрахунка на потреби оборони Національний банк перерахував майже 30 млрд грн, у жовтні – понад 19 млн грн, зокрема:

- на потреби Національної гвардії України – понад 1 408 млн грн;
- на потреби Національної поліції України – усього 1 650 млн грн;
- на потреби Міністерства оборони України – понад 19 724 млн грн;
- на потреби Державної прикордонної служби України – усього 1 000 млн грн;
- на потреби Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України – понад 5 415 млн грн;

- на потреби Державної служби України з надзвичайних ситуацій – понад 133,7 млн грн (23.10.2023 – 19,0 млн грн);
- на потреби РНБО України – 40,5 млн грн;
- на потреби Державної спеціальної служби транспорту – понад 207,5 млн грн;
- на потреби Служби безпеки України – понад 318,2 млн грн [1].

З часу свого заснування (2014 рік) станом на вересень 2023-го) благодійний фонд допомоги ветеранам і військовим «Повернися живим» зібрав на потреби Сил оборони України понад 9 мільярдів гривень [2].

Також функціонують інші рахунки, відкриті для військових і гуманітарних потреб. Вони щоденно поповнюються на десятки мільйонів гривень благодійними внесками від патріотів України.

З січня по вересень 2023 року три найбільші українські фонди зібрали 12,5 мільярда гривень донатів, найбільше з них – фандрейзингова платформа United24 [3].

Згідно з соціологічним опитуванням до Дня Незалежності в серпні 2023 року на тему: «Уявлення про патріотизм та майбутнє України», більшість українців на питання, що вони вважають ознаками патріотизму, обрали варіанти донатити і волонтерити (46%) та розмовляти українською мовою (45%).

Близько третини віднесли до патріотизму служити на фронті, залишатися, працювати і вести бізнес під час війни в Україні, більше чверті – цікавитися історією України.

Купувати українські товари, споживати український контент, займатися громадською діяльністю обрали 9-14% опитаних. Ходити в українську церкву – 6%, знати слова гімну – 4%, носити українську символіку – 3%.

Біженці за кордоном навпаки відносно частіше обирають варіанти донатити і волонтерити, цікавитися історією України, займатися громадською діяльністю, споживати українські товари і контент. Спілкування українською є однаково патріотичним як для опитаних в Україні, так і для біженців за кордоном. Для наймолодших патріотизм відносно частіше проявляється в тому, щоб донатити і волонтерити, служити на фронті, цікавитися історією України та займатися громадською діяльністю. Для середнього віку такою ознакою є працювати і вести бізнес в Україні, для найстарших – залишатися в Україні.

Жінки частіше вбачають патріотизм у донатах та волонтерстві, спілкуванні українською, чоловіки – у службі на фронті та перебуванні в Україні. Цікаво, що україномовні респонденти частіше відзначають як ознаку патріотизму спілкування українською, тоді як російськомовні – працювати і вести бізнес в Україні.

На нашу думку, проявом фінансового патріотизму також є сплата податків, які стають ключовими засобами забезпечення потреб суспільства. Вчасне справляння їх не лише забезпечує фінансування військової сфери, але й є своєрідним проявом громадянської свідомості та відповідальності перед державою та її майбутнім.

Крім того, важливо підтримати місцеві економічні сектори, особливо ті, що пов'язані з виробництвом товарів та послуг для оборони. Інвестування в такі сфери сприятиме не лише розвитку власної економіки, але й забезпечить необхідні ресурси для ведення оборонних дій.

Фінансовий патріотизм в умовах військового стану – це не тільки підтримка збройних сил, але й прояв відданості власній державі, її безпеці та майбутньому. Наші фінансові дії в цей період можуть мати значущий вплив на те, як Україна переживе випробування повномасштабним вторгненням з боку росії та збереже свою незалежність.

Список використаних джерел:

1. Зі спецрахунку, відкритого НБУ, на потреби оборони з початку повномасштабної війни перераховано майже 30 млрд грн, за жовтень рахунок поповнився на понад 232 млн грн. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zi-spetsrahunku-vidkritogo-nbu-na-potrebi-oboroni-z-pochatku-povnomasshtabnoyi-viyni-pererahovano-mayje-30-mlrd-grn-za-jovten-rahunok-popovnivsya-na-ponad-232-mln-grn>.
2. Фонд «Повернися живим» URL: <https://savelife.in.ua/about-foundation/>.
3. Українці з початку року задонатили найбільшим фондам 12,5 мільярда – Опендатабот. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2023/10/26/705893/>.
4. Соціологічне опитуванням до Дня Незалежності в серпні 2023 року на тему: «Уявлення про патріотизм та майбутнє України». URL: https://ratinggroup.ua/ru/research/ukraine/soc_olog_chne_dosl_dzhennya_do_dnya_nezalezhno_uyavlennya_pro_patr_otizm_ta_maybutn_ukra_ni_16-20_se.html.